ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

№5 (57)
листопад-грудень 2006 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

Олександр ВЕНГРИНОВИЧ – голова ВУТЛ і Тернопільської обласної організації

ЗВІТНА ДОПОВІДЬ

12 листопада 2006 р., м. Тернопіль

Шановні краяни!

Мені приємно знову з вами зустрітися. Наша громадська організація побудована на засадах збереження і відродження етногрупи лемків. Вона є організацією, яка об'єднує переселенців з тих чи інших мотивів. Але маємо надзвичайно серйозну мету – зберегти лемків як субетнос. Це є нашою програмою. І кожний з нас повинен задуматися, що ми зробили для прославлення цієї етногрупи. І не тільки прославити. Ми сьогодні говоримо про те, як зберегти нашу етногрупу. Поки що на засадах громадської організації. Це питання стоїть не тільки перед нами, але й перед державою. Це – державне питання надзвичайної ваги, питання української громадськості в цілому, питання світової спільноти. Лемки розкидані по всьому світу, вони сьогодні об'єднані в Світову Федерацію Лемків семи держав – Україна, Польща, Словаччина, Сербія, Хорватія, Америка і Канада. Десь на підході – Австралія, Англія, інші країни, з якими ведуться переговори. Отака в нас велика мета.

Ми повинні ініціювати ці засади, турбуватися перед державою, яка нерідко забуває, що крім політичних інтриг сьогоднішнього дня, є ще етнічні питання. Після депортації ми не отримали вибачення перед нашими людьми. Ніхто не вибачився перед тією жорстокою депортацією, в якій загинули тисячі людей. Наслідком депортації було те, що ми розкинуті по світу і опинилися на межі зникнення. І що би ми не робили в організаційних, політико-правових чи культурно-

присутність тут – це велика робота. Ми відповідно надіслали запрошення. Але не сподівалися, що з Чорткова буде така представницька делегація, яка приїхала автобусом. «Боже, заплат вам!» за роботу і розуміння. Чортків завжди, від самих початків, був однією з найкращих лемківських товариств. У Чортківській районній організації зібралися люди, які розуміють своє високе покликання. Я завжди кажу таку фразу: Панове! Для нашого самоутвердження кожен з нас повинен зробити хоч трішки, в більшій чи меншій мірі, що ми є лемки – етногрупа українського народу. В цьому полягає робота наших краян.

Відтак голова наголосив, що розширені правління обласної організації проводилися щоквартально. На них можна було почути нову інформацію.

Зустрічаються у нас і провокації. Недавно, влітку, в тернопільській газеті «20 хвилин» (бульварній чи небульварній) була стаття, що лемки хочуть регіональної мови. А нижче стаття – «Чи хочуть тернополяни російської мови?» Ці питання постали на ґрунті компрометації. На Театральній площі журналісти зробили опитування. Зразу після цього, ми з паном Дудою поїхали в редакцію. Але не знайшли ні редактора, ні заступника редактора, ні журналіста, який написав статтю. Ми бурхливо виявили своє незадоволення. Вони хочуть стикнути нас із місцевим населенням. Ми підготували лист-звернення про те, що це – провокація, що в нас інша мета товариства.

Інвестори бажають співпрацювати з Монастириським музеєм і приїздити на фестиваль, тому що там компактно проживають лемки. Це співпраця вже на західно-українському рівні. Про нас знають інвестори як про самобутню етногрупу.

Ми проводили багато колективних поїздок на обласному рівні. В Києві проходив Світовий Форум українців, у Львові відкрили пам'ятник Никифору, були фестивалі в Монастириську, Ждині, Ягільниці, Луганську. Сьогодні най-більш східна область України – Луганська, живе Лемківщиною. Троє: Любомир Блащак – голова міської організації, Ігор Дуда – заступник голови обласної організації, і співачка Леся Мацьків були представниками у Луганську на фестивалі «Стежками Лемківщини». Наше слово доходить і на Схід. Це нам дуже приємно. Була там представницька делегація зі Львова і хор із Пустомитів, поїздку якого фінансувала Львівська обласна рада.

Ми давали багато інтерв'ю з різних питань нашої діяльності. Чи то розглядається проект Закону про депортацію, чи йдеться про Всеукраїнський фестиваль. Лариса Сорока з Гойняків представляє сайт ВУТЛ в Інтернеті. Можливо нам не все вдається, що ми б хотіли. Але через цей сайт до нас звертаються різні газети, телепрограми. Зокрема, 5-ий канал у Монастириську, на фестивалі, транслював інтерв'ю в прямому ефірі. Нам дзвонять з газет «Голос України», «Україна молода». І останнє повідомлення не-

Василь КОРУЦ, м. Тернопіль

НАВЧІТЬ МЕНЕ, МАМО

І книг прочитав я, здається, немало,
Вже батьком став Ваших коханих внучат,
Та жити на світі навчіть мене, Мамо,
Як Бог все життя Ваше довге навчав.

Навчіть мене бути у темряві зрячим,
Навчіть в лабіринті незнаних ідей,
Де розум безсилий - там серцем гарячим,
Очима душі пізнавати людей.

Навчіть мене, Мамо, прощати образи,
Як Ви їх прощали всім завжди і скрізь.
В найбільшому горі, в болючім екстазі
Навчіть мене плакати мовчки, без сліз.

Навчіть мене, Мамо, тієї молитви,
Що нею Ви нас зберегли у війні.
Навчіть як Великого Бога хвалити
За хліб і свободу в чужій стороні.

Як Ви, хочу бути таким до загину,
Тому Вас від щирого серця молю:
Навчіть мене завжди, мою Україну,
Любити як я Вас, о Мамо, люблю.

1990 р.

ХРОНІКА НОВИН

вибачення перед нашими людьми. Ніхто не вибачився перед тією жорстокою депортацією, в якій загинули тисячі людей. Наслідком депортації було те, що ми розкинуті по світу і опинилися на межі зникнення. І що би ми не робили в організаційних, політико-правових чи культурно-масових питаннях, ми будемо говорити під цим кутом.

Далі доповідач зупинився на організації 4-го з'їзду лемків України в Тернополі – великій події минулого року, яка буде записана в новітню історію Лемківщини, і подякував головам районних організацій та осередків.

У Тернополі проходила виставка архівних документів, певно, що вона буде проведена в районах області. Виставки підтверджують сам факт депортації. На сьогоднішній день стоїть питання, чи то була правда. Будемо відверто говорити: два Міністерства – юстиції і фінансів, твердять, що це був добровільний акт переселення. Кожним заходом – виставкою чи науковою конференцією, ми утверджуємо себе і доказуємо державі, що це була депортація. Кожна наукова конференція, де б вона не проводилася, наголошує про факт депортації. Це думка не лише наша, але й інших вчених. На зустрічах у Державному Комітеті, два роки тому назад, коли обговорювалося питання депортації, було сказано: що ви хочете, у вас була Угода між Польщею і радянською Україною, де чітко написано – «евакуація є добровільною».

О. Венгринович згадав про відкриття пам'ятників Никифору – художникові-примітивісту в Криниці (Польща) та у Львові. Наші делегації були на відкритті обох пам'ятників.

Бучацько-Чортківська єпархія запросила нас у минулому році на відзначення свого 5-річчя. Це свідчить про те, що наше товариство має повагу не тільки серед державних структур, але й серед духовенства. Хочу зауважити, що великий процент священиків походить з Лемківщини. Кожний третій чи четвертий на Тернопільщині має лемківське коріння. Про що це говорить? Це говорить про високу духовність наших краян і продовження традицій минулого.

Багато провели ми зустрічей в Міністерстві культури, Державному комітеті в справах національностей, на яких обговорювалися політико-правові та культурні питання. Сьогодні згадаймо про те, що в кінці президентства Л. Кучми був підписаний указ про відзначення 60-річчя депортації, а при вступі В. Ющенка на цю посаду було відмінено його і підготовлено новий документ. Це результат нашої копіткої роботи, яку ми проводимо на урядовому рівні.

Нами проведено 11 засідань правління. У різний час – по різному. Коли йшла підготовка до фестивалю, в місяць по два-три рази. Крім того, в робочому режимі ми зустрічалися майже щоденно. Обласна організація координує роботу районних організацій та осередків. Навіть ваша ступника редактора, ні журналіста, який написав статтю. Ми бурхливо виявили своє незадоволення. Вони хочуть стикнути нас із місцевим населенням. Ми підготували лист-звернення про те, що це – провокація, що в нас інша мета товариства.

Створення нових осередків в області. В цьому напрямку в нас безмежний край роботи. Організація має можливість розширятися, зокрема в Монастириському районі, в Чорткові, Зборові, Тернополі. В Підгайцях є села, що не залучені до лемківської роботи. Я думаю, що обласне і районні правління тут недопрацювали. Ми обіцяли створити дві районні організації, а ви – сільські осередки. Це робота безперервна, бо в нас 200 тисяч переселенців. Сьогодні кожний шостий в області – лемко чи з Надсяння.

Тут є голови оргкомітетів. Зокрема, пані Людмилі Квасниці правління доручило в найближчий час створити Тернопільську районну організацію. Нам треба довести до відома краян, що таке товариство діє, що воно хоче. Як можемо, інформуємо про нашу діяльність по радіо, телебаченню. Сьогодні засоби масової інформації багато говорять про нас.

О. Венгринович зупинився на недоліках у роботі районних організацій в Заліщиках і Борщеві. Відзначив роботу товариств у Чорткові, Монастириську, Збаражі, Підволочиську.

В Тернополі проходило засідання інвесторів Західної України. В результаті – Монастириськ включений в план заходів як туристичний центр. нам не все вдається, що ми б хотіли. Але через цей сайт до нас звертаються різні газети, телепрограми. Зокрема, 5-ий канал у Монастириську, на фестивалі, транслював інтерв'ю в прямому ефірі. Нам дзвонять з газет «Голос України», «Україна молода». І останнє повідомлення через сайт: лемками цікавиться видання «Музеї України», хоче знати, що ми робимо. У нас недостатньо професійних працівників, – всі ми працюємо на громадських засадах, кожен має свою роботу, свій клопіт. Якщо ви знаєте людей, які мають бажання працювати разом з нами, будь ласка, залучайте їх. Під час фестивалів нам потрібна необмежена кількість помічників. Організацією фестивалів займається не держава. Вони нам лише допомагають.

Поганий стан з молодими лемками, організацією «Молода Лемківщина». Приємно, що в залі сидить молоде покоління, поряд зі старшими. На фестивалі – 80 процентів молоді. Молодь є, працює разом з нами, але організованої молоді поки-що немає. Мусимо себе покритикувати, як і голів районних товариств, за недостатню роботу. Моя позиція: не заважати їм, а допомагати. Будь-якими засобами – координаційно, фінансово, щоб молодь самоутвердилася. Досвід показує, що дівчата – голови, як тільки виходять заміж, забувають, що вони – лемкині. Зрозуміло, в них з'являються інші клопоти. Мусимо цю справу поправити.

Продовження в №1 (58).

Делегація ВУТЛ біля пам'ятника Никифору (Е. Дровняку) в Криниці, Польща. 2.12.2006 р.

1990 р.

ХРОНІКА НОВИН

ВИСТАВКА ДОКУМЕНТІВ

Листопад-грудень, м. Івано-Франківськ. В обласному краєзнавчому музеї півтора місяця тривала виставка архівних матеріалів – документів, фотографій, свідчень очевидців про депортацію у 1944-46 рр., а також матеріальної та духовної культури лемків.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В КИЄВІ

3 листопада, м. Київ. Товариство «Лемківщина» і Президія СФУЛО провели Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Депортація українців Польщі – погляд через десятиліття». Захід був приурочений 60-річчю насильного виселення українців з етнічних земель. Основну доповідь – «Переселення українців Закерзоння як ключовий етап у становленні однонаціональної польської держави», виголосив проф. Володимир Сергійчук – директор Центру українознавства Київського Національного університету ім. Т. Шевченка. Також виступали проф. Степан Павлюк – директор Інституту народознавства НАНУ у Львові, доц. Іван Патриляк, доц. Юрій Сорока, проф. Іван Щерба – голова СФУЛО, Олександр Венгринович – голова ВУТЛ. У роботі конференції взяли участь члени Президії СФУЛО Володимир Ардан і Микола Горбаль.

«ПІСНІ НЕЗАБУТОГО КРАЮ»

5 листопада, м. Городок Львівської обл. 5-ий Міжрегіональний фестиваль-конкурс «Пісні незабутого краю», присвячений 60-річчю депортації етнічних українців з історичної Батьківщини. У конкурсі взяли участь понад 80 мистецьких колективів та окремих виконавців зі Львівщини, Прикарпаття, Тернопільщини, Волині, Закарпаття, а також м. Києва, Полтавщини і Херсонщини.

Організаторами свята були Городоцька райдержадміністрація (голова І. Мойсин), районна рада (голова В. Полумацканий), міська рада (голова І. Саган), Львівська обласна організація ВУТЛ (голова В. Ропецький), Городоцькі районні товариства «Лемківщина» (голова Н. Зятик), «Надсяння» (голова С. Семенюк), «Холмщина» (голова Я. Спільник).

Продовження на стор. 2-3.

Григорій ПАНЬКІВ – голова Підволочиської районної організації ВУТЛ (Тернопільська обл.). 26 листопада 2006 р.

Дорогі земляки! Шановні краяни! Гості і запрошені!

Друга світова війна завдала українському народові величезних втрат - людських, матеріальних і територіальних. Однією з найтрагічніших сторінок історії було примусове виселення (депортація) 625 тисяч українців зі споконвічних прадідівських земель польсько-українського пограниччя і передача московським тоталітарним комуністичним режимом 19500 квадратних кілометрів території Польщі.

Там, за західним кордоном України, залишилося місто Ярослав, засноване київським князем Ярославом Мудрим 1091 року. Там нині Холм, заснований князем Данилом Галицьким, там княжий Перемишль, Любачів, Сянок та сотні сіл.

Сьогодні далеко не всі, з об'єктивних і суб'єктивних причин, переселенці нашого району зібралися разом в цій залі, щоб ще раз воскресити в серці все пережите за 60 років, повернутися хоч подумки на отчу землю і освідчитися їй у вічній любові.

60 років відділяє нас від тих трагічних днів,

йовників: Угорщини, Польщі, Чехії, Австрії, а з 1920 року знову опинилася під владою Польщі, яка проводила політику національного, соціального і релігійного утиску, посилювала полонізацію.

Варто зазначити, що переселення почалося дуже поспішно – 15 жовтня 1944 року, тобто ще до закінчення війни і до укладення договору між СРСР і Польською Республікою про радянсько-польський державний кордон. Отже, депортація українського і польського населення була протизаконною, такою, що докорінно суперечила міжнародно-правовим актам, нехтувала елементарні права сотень тисяч людей.

Договором передбачалося, що «евакуація є добровільною і тому примус не може бути застосований ні прямо, ні посередньо». Спочатку так і було. У селах почали роботу переселенські комісії, створені з представників УРСР і Польщі, які проводили посилену агітацію.

Передбачалося почати евакуацію з 15 жовтня 1944 року і закінчити її 1 лютого 1945 року. Восени і взимку до УРСР за бажанням виїхала частина населення. Це, насамперед, мешканці знищених війною сіл, члени і симпатики КПЗУ, москвофіли. Таких було небагато.

З початком 1945 року кількість добровольців різко зменшилася, а зі середини 1945 року переселення майже припинилося. Українці, які виїхали в Україну і першими побачили «щасливе колгоспне життя», почали нелегально повертатися і розповідати землякам, що їх там чекає.

Одночасно з розгортанням евакуації українського населення зростала національна неприязнь поляків до українців, починаються залякування, погрози і навіть убивства. Польські власті закривають українські школи, ліквідовують церкви.

На початку 1945 року в Польщі організовуються спеціальні збройні формування, які вдаються до геноциду проти українців, аби прискорити їх виселення. Водночас відбувається процес нелегального формування Армії Крайової (АК), яка також здійснює терористичні акції проти українського народу. Запалали цілі села на Холмщині, Надсянні, Лемківщині, полилися ріки крові.

Одним із перших у Надсянні постраждало село Павлокома, де 1-3 березня 1945 року було закатовано 365 ні в чому не винних людей (переважно жінок, дітей, старих людей).

населення. Вони були розселені майже по всіх областях УРСР.

Найбільше їх знайшло притулок у західному регіоні України: у Тернопільській – 41105 родин або 173360 осіб; у Львівській – 14815 родин або 56866 осіб; у Волинській – 6,5 тисяч родин; у Івано-Франківській – 5 тисяч родин; у Рівненській – 4,6 тисяч родин.

Решта 42153 родини або 80 тисяч осіб була переселена у східні області України – Луганську, Донецьку, Харківську, Дніпропетровську, Запорізьку, Одеську, Кіровоградську, Миколаївську, Херсонську, Полтавську, Сумську.

У наш Підволочиський район було переселено більше 2 тисяч родин, з них переважно в такі села як Остап'є (244), Качанівка (236), Галущинці (146), Іванівка (100), Колодіївка (113), Турівка (89), Оріховець (73), Городниця (65), Новосілка (64), Жеребин (63), Росохуватець (78), Богданівка (50), Хмелиськ (55), Магдалівка (40), Поділля (40), Черниливка (36), Скорики (37), Криве (40), Мислова (25), Кам'янки (15), Терпилівка (18), Воробіївка (12), Супранівка (7), Коршилівка (14), Старий Скалат, Полупанівка (67), Гнилиці (12), Староміщина (13), Підволочиськ (133).

І все ж після цього на осінь 1946 року у своїх домівках залишилося близько 150-160 тисяч українців, яким вдалося сховатися у лісах або втекти зі збірних пунктів. Оскільки договір про переселення, укладений в 1944 році (після дворазового продовження), перестав діяти, в польських урядових колах почали шукати інші шляхи остаточної ліквідації української меншості на території Польщі. Тоді виникла ідея щодо переселення українців на так звані «повернуті землі» (зємлі одзискане) у північно-західній Польщі.

29 березня 1947 року на спеціальному засіданні Політбюро ЦК ПРП під головуванням В. Гомулки схвалено постанову про виселення на «нові» землі українські і змішані сім'ї, а 16 квітня 1947 року на засіданні Політбюро розглянуто і схвалено «Проект організації спеціальної операції «Схід»» (переіменованої пізніше на «Вісла»). Термін початку операції визначено на 28 квітня 1947 року о 4 годині ранку.

До складу сил операційної групи «Вісла» увійшло щонайменше 20 тисяч найкраще вишколених жовнірів, вибраних зі складу 13 піхотних дивізій Війська Польського. Їм допомагали ще кілька тисяч радянських і чехо-

Продовження.

ХРОНІКА НОВИН

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ

7 листопада, м. Івано-Франківськ. Тут проведена наукова конференція «Наслідки депортації етнічних українців з Польщі в 1944-1946 рр.» З доповідями виступили доктор, професор Петро Федорчак, кандидат наук Володимир Комар. Доктор, професор Ярослав Мандрик торкнувся проблеми оцінки депортаційних акцій громадськістю Польщі та України. Кандидат наук Микола Геник говорив про ставлення польського політикуму до акції «Вісла». Кандидат наук, доцент Степан Криницький на підставі даних перепису населення та архівних документів довів, що наслідком депортації став етноцид лемків.

Матеріали конференції мають бути видані окремим збірником.

ЗВІТНІ ЗБОРИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

12 листопада, м. Тернопіль. В актовому залі Кооперативного коледжу проходила звітна конференція Тернопільської обласної організації ВУТЛ. 104 делегати представляли 12 районних товариств. Присутні вшанували пам'ять краян, які відійшли у вічність. До пам'ятного знаку депортованим була покладена корзина квітів. Із 70-хвилинним звітом про діяльність організації виступив голова Олександр Венгринович. Фінансовий звіт зробила Леся Бурякова. В обговоренні доповідей виступили Степан Бубернак (Ягільниця), Михайло Маценко і Надія Данилевич (Збараж), Ольга Пасєка (Тернопіль), Богдан Дудяк і Микола Гарбера (Чортків), Анізія Штельма, Богуслава Палкова і Дмитро Бенев'як (Теребовля), Зиновій Пеньонжик (Бучач). Співачка Леся Мацьків виконала пісню «Ой верше, мій верше». В склад правління кооптована Марія Бабійчук з Чорткова.

ЗВІТНІ ЗБОРИ ПРИКАРПАТТЯ

12 листопада, м. Івано-Франківськ. Тут відбулися звітно-виборні збори обласної організації ВУТЛ, на яких були присутні 75 делегатів з Івано-Франківська, Брошнева, Галича, Долини, Калуша, Надвірної, Рожнятова і Тисмениці. Із доповіддю про діяльність «Лемківщини» за звітний період виступив голова Степан Криницький. Під час виборів, на посаду керівника товариства були висунуті дві кандидатури – Богдан Трухан і Степан Криницький. 68 голосами головою на новий 2-річний термін

воскресити в серці все пережите за 60 років, повернутися хоч подумки на отчу землю і освідчитися їй у вічній любові.

60 років відділяє нас від тих трагічних днів, коли було вчинено наругу над українцями Польщі, значну частину яких депортовано на Україну – решту на північно-західні терени Польщі.

Більше як пів мільйона людей назавжди покинули свою землю, майно, пам'ятки культури, створені віками, могили пращурів, близьких та рідних. Тисячі українців безневинно поклали свої голови під час жорстокої переселенської акції.

Мені, як одному з тих сотень тисяч, важко безпристрастно констатувати історичні реалії. Але мушу це зробити, аби нинішні українці мали чітку уяву, що ж відбувалося насправді у ті часи.

Початком цієї трагедії була укладена 9 вересня 1944 року «Угода про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР» між Польським Комітетом Національного Визволення створеним польськими комуністами у липні 1944 року в Любліні. Він був не конституційний, тому що законний уряд, який керував Польщею до 1 вересня 1939 року, тобто до нападу фашистської Німеччини, перебував на еміграції у Лондоні.

Угоду від імені уряду УРСР за вказівкою Москви у Любліні підписав Микита Хрущов, а з польської сторони – голова Комітету Осубка-Моравський.

Кордон було проведено вздовж так званої лінії Керзона. Комітет вимагав відселення з території нової Польщі українців, білорусів і литовців, щоб остаточно розв'язати проблему національних меншин.

Українці Польщі – це найбільш західна гілка українського народу, що проживала у Лемківщині, Надсянні, Холмщині. Це місцеві, корінні, етнічні жителі.

Ці землі були ними заселені в часи формування праслов'янської людності, але їх марно шукати на сучасних етнографічних картах Центральної Європи. Навіть на найдетальніших картах Польщі, де ці землі восновному знаходяться, українська людність не зазначена.

У далекому минулому територію Карпат, Закарпаття і нинішньої Галичини заселяло плем'я білих хорватів – наших древніх спільних предків. З X століття вони були об'єднані у складі Київської Русі, а потім Галицько-Волинського князівства.

Упродовж наступних століть ця територія не раз переходила з рук у руки різних завоювників, полилися ріки крові.

Одним із перших у Надсянні постраждало село Павлокома, де 1-3 березня 1945 року було закатовано 365 ні в чому не винних людей (переважно жінок, дітей, старих людей).

У ніч з 17 на 18 квітня аналогічні трагедії сталися у селах Піскоровичі Ярославського повіту, де загинуло понад 400 осіб, та Малковичі біля Перемишля – близько 200. Така ж доля спіткала у ці дні Скопів, Бахів, Березну та ряд інших сіл у Надсянні.

Та українці не хотіли покидати рідні землі і свої домівки навіть під загрозою смерті. Вони ховалися у лісах, криївках, створювали загони самооборони, захищалися як могли. І тоді польська влада, спільно з НКВС СРСР, прийняла рішення про прискорене виселення українців з Польщі, яке почалося 1 вересня 1945 року.

У переселенні брали участь значні військові сили – біля 120 тисяч осіб. Війська почали справжній терор, що супроводжувався пограбуванням, мародерством і знищенням українського населення. Зайшовши в село, військові частини давали для збору, згідно з інструкцією, дві години, а практично відводилося не більше 30 хвилин і під цівками автоматів гнали людей на збірні пункти, нашвидкоруч оформляли евакуаційні документи і відправляли людей далі до кордону. А там під відкритим осіннім небом, без даху над головою, переселенцям доводилося тижнями чекати вагонів для виїзду в УРСР. Вагонів, звичайно, товарних. Людей везли як худобу, навіть на відкритих платформах, під дощем і снігом, голодних, без будь-якої медичної допомоги. На стоянках люди палили вогнища. Дошкуляли холод і антисанітарія. Старі та хворі помирали в дорозі.

До кінця осені 1945 року більша частина українського населення була виселена, залишилася лише незначна частина сіл, а також поодинокі родини, яким вдалося втекти зі збірних пунктів або заховатися у лісах.

Отже, і силою зброї не вдалося вигнати усіх українців зі своїх земель та рідних осель до зими, вони боролися, гинули, але не виїжджали.

14 грудня 1945 року з'являється додатковий протокол до угоди від 9 вересня 1944 року про виселення українців з Польщі, а поляків з України, згідно з яким строк переселення продовжують до 15 червня 1946 року.

Навесні та на початку літа 1946 року розгорнулося нове масове вигнання українців з усієї території Закерзоння.

За даними місцевих органів польської влади було евакуйовано в УРСР 96,8 відсотка

До складу сил операційної групи «Вісла» увійшло щонайменше 20 тисяч найкраще вишколених жовнірів, вибраних зі складу 13 піхотних дивізій Війська Польського. Їм допомагали ще кілька тисяч радянських і чехословацьких солдатів і залучена ескадрилія літаків.

Командував операцією «Вісла» заступник шефа Генерального Штабу Війська Польського генерал Моссор. Виселення українських родин в результаті операції «Вісла» проходило за сценарієм депортації попередніх років.

На збори і пакування найнеобхідніших речей давалося дві години. Після цього виганяли з домів, формували з них колони і під конвоєм вояків гнали до збірного пункту. Таким пунктом, як правило, був шматок громадського пасовища, оточений колючим дротом і посиленою охороною. В цих пунктах під відкритим небом, разом з інвентарем, худобою, люди днювали і ночували, нерідко під дощем, по кілька днів. Тут детально опрацьовували списки виселених родин і майна, проводили грунтовну селекцію людей з метою вилову «підозрілих елементів».

Виселених представників інтелігенції, духовенства та інших підозрюваних осіб, арештовували і відправляли до спеціально створеного концтабору у Явожні поблизу Кракова, на базі філії колишнього фашистського концтабору Осьвєнцім.

Після проведення селекції, виселенців групами відправляли до залізничних станцій, де їх разом з інвентарем і худобою завантажували у товарні вагони. Ніхто не знав, куди їх везуть. На початку і вкінці ешелона вартували вояки з кулеметами.

Усього за час операції «Вісла» від 28 квітня до 12 серпня 1947 року переселено на північно-західні землі Польщі більше 140 тисяч осіб.

На нових місцях їх розселяли по-одинці або невеликими групами по 2-3 сім'ї, причому інтелігенцію відокремлювали від простого люду. Часто членів однієї родини розселяли в різних місцевостях. Про будь-яку згуртованість або організацію не могло бути і мови. Навіть вживання рідної мови на нових місцях вважалося криміналом. Переселенці були позбавлені своєї церкви і школи, їх повсюдно переслідували, називали бандитами, забороняли співати українські пісні, позбавили права на залишені господарства та майно. На жаль, цей закон не втратив своєї чинності до сьогоднішнього дня.

Продовження в №1 (58).

міщині» за звітний період виступив голова Степан Криницький. Під час виборів, на посаду керівника товариства були висунуті дві кандидатури – Богдан Грухан і Степан Криницький. 68 голосами головою на новий 2-річний термін знову обрано Степана Криницького – доцента Прикарпатського медичного університету, не дивлячись на його самовідвід.

На зборах ухвалено в Книгу почесних лемків внести імена ветеранів і активістів лемківського руху на Прикарпатті: Петро Пиртей, Ігор Лінг, Ірина Омельченко, Катерина Русин, Іванна Сенко, Орест Хом'як.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ У ТЕРНОПОЛІ

23 листопада, Тернопіль. Два Національні університети – педагогічний та економічний провели наукову конференцію «Депортація українців з Польщі до УРСР у 1944-1946 рр. та її оцінка в сучасних наукових дослідженнях». З доповідями виступили професори М. М. Алексієвець, Й. М. Свинко, доценти В. М. Кіцак, Т. М. Гонтар, викладач Ю. Ю. Боднарчук, студенти А. Цаль і С. Волянюк, перший заступник начальника управління юстиції облдержадміністрації А. З. Кушперук. В обговоренні актуальних питань конференції взяли участь професор М. М. Барна, голова ВУТЛ О. І. Венгринович, голова міської організації «Лемківщини» Л. О. Блащак, член правління Г. І. Вербицька.

ЛЕМКІВСЬКА СВІТЛИЦЯ

26 листопада, м. Брошнів. У величавому храмі-Вознесіння Господнього, при великому здвигові краян декан М. Бігун, отці Захарій і Володимир, о. Мирон з Польщі відправили урочисту Літургію, а потім панахиду за жертвами голодомору 1932-33 рр. і депортації 1944-46 рр. Голова районного товариства «Лемківщина» Юрій Марканич відкрив Лемківську світлицю в Будинку культури, яку посвятили присутні священики. Обласна організація ВУТЛ допомогла в обладнанні приміщення, подарувала комплект сценічних костюмів, зробила виставку ляльок у народних строях.

«БЕСКИД» – 15!

26 листопада, м. Івано-Франківськ. Народна лемківська хорова капела «Бескид» святкувала своє 15-річчя. Зал обласної філармонії був переповнений, глядачі не жаліли хористам оплесків і квітів. Капелу «Бескид» очолює заслужений працівник культури України Петро Чоловський.

ПАМ'ЯТНИЙ ХРЕСТ

В селі Босько біля Риманова (п-т Сянік) була проведена велика робота з впорядкування цвинтаря та місця, де стояла церква Різдва Пресв'ятої Богородиці, побудована в 1881 році. В 1953 році вона була розібрана поляками. Відновити церкву немає змоги, але на місці її знаходження встановлено дубовий хрест висотою 5,5 метрів.

16 вересня 2006 року священиком Самбірської парафії о. Володимиром Коркуною, батьки якого родом з Боська, а також парохом зі с. Босько – Андрієм Гілем, було освячено Пам'ятний хрест і відправлено спільну молитву-панахиду за померлих та похованих на цвинтарі українських священиків – Миколая Вишневського, Михаїла Величка, Миколая Головача.

На цій урочистій події були присутні переселенці села Босько та їхні родини, разом – 140 осіб, а також місцеві жителі. Ініціаторами та активними учасниками відновних робіт були члени громадської організації «Бощани» – уродженці с. Босько: Микола Цуп, який проживає у Дрогобичі, Ярослав Козак і Осип Лаб'як, які проживають у Львові. А також Степан Теплий з Яворова, Микола Кушнір зі с. Дубляни та Йосип Бобак зі с. Нагірне Самбірського району.

Велику допомогу та підтримку отримано від війта села Босько пана Броніслава Жовкєвіча. Співпрацівниками війта виконано більшість робіт. Частину коштів на проведення відновних робіт було отримано від переселенців-бощан, які проживають здебільшого в Самбірському районі.

На відкритті Пам'ятного хреста війт села Броніслав Жовкєвіч, зокрема, сказав: «Протягом 53 років це місце, а також цвинтар, були занедбані. Цього року за ініціативою товариства «Бощани» зі Самбора ми приступили до впорядкування території і надання цьому місцю правдивого вигляду і відповідного рівня як святому місцю. [...] Єднаючись з Вами у болю, маємо повторити на цьому місці слова нашого Примаса Тисячоліття Стефана Вишиньского – «Вибачаємо і просимо вибачити». [...] Надійшов нарешті час і наша мужність, щоби вигляд того періоду змінити. Вважаю, що виконана цього року праця, цей Хрест, ця нинішня урочистість, будуть початком повернення у свідомості тут присутніх, і не лише їх, що це місце є святе». [...]

Також виступали історик-лемкознавець Іван Красовський, народна артистка України проф. Марія Байко, бощани Осип Лаб'як і Мирон Теплий.

Остаточно закінчити роботи планується в 2007 році.

Ярослав КОЗАК,
м. Львів.

Закінчення.

ХРОНІКА НОВИН

ВЕЧІР-ЗУСТРІЧ

26 листопада, м. Підволочиськ. У районному Будинку культури відбувся вечір-зустріч «Колисала нас Лемківщина-мати», приурочений до 60-річчя виселення українців з території Польщі. З грунтовною доповіддю про історію Лемківщини, сучасні здобутки і проблеми лемків виступив Григорій Паньків – голова районної організації ВУТЛ. У наших серцях залишилися біль і туга за рідним краєм, – сказав у своєму виступі голова ВУТЛ Олександр Венгринович. – Ми повинні мати право на повернення. В зустрічі брали участь керівники району Ігор Смеречинський – заступник голови райдержадміністрації і Богдан Стадницький – голова районної ради. Вони назвали імена переселенців – відомих людей в районі; наголосили, що справедливість має бути відновлена.

У концерті виступали танцювальний ансамбль «Барви» (кер. Галина Круть) і народний вокальний ансамбль «Пролісок» (кер. Наталія Баришева) Будинку культури, тріо, дуети та окремі виконавці. Серед них – юна Софійка Козловська, правнучка лемків.

КРИНИЦЯ – ГОРДИЩ

ВІТАЄМО!

Степанові КИЩАКУ –

різьбяреві, старшому викладачу Львівської Академії мистецтв, лемківському діячеві, Указом Президента України від 29 вересня 2006 р. №793 присвоєне почесне звання

«Заслужений майстер народної творчості України».

НАШІ ЮВІЛЯРИ –

лемківські діячі в Україні

70 – ***Михайло РАПІТА*** (*22.11.1936, с. Сурмачівка, п-т Ярослав) – диригент, заслужений працівник культури України, викладач Тернопільського музичного училища імені С. Крушельницької.

75 – ***Марія БУРДЯК*** (*29.11.1931, с. Устя Руське, п-т Горлиці) – педагог, фольклорист, майстер народного мистецтва.

70 – ***Дмитро СЕМАК*** (*28.12.1936, с. Лупків, п-т Ліско) – доктор фізико-математичних наук, професор Ужгородського університету, академік АН ВШУ, заслужений діяч науки і техніки України.

Зичимо Вас щастя, здоров'я на многії і благії літа!

ЗАЛЮ-КОНКУРСУ

П'ятий
міжрегіональний
фестиваль-конкурс

Долі людські

Розповідь Магдалини СТАСХУРСЬКОЇ

Хату ми збудували в селі Ветлина в 1938 р., але недовго наша сім'я прожила в просторій світлиці, бо прийшли німці і через рік нас з хати вигнали, а в ній поселилися самі. Притулок нам дали родичі. Поневірялись ми три роки. Коли в 1944 р. німці залишили село, то в ньому не залишилося ні одного господаря, щоб мав коні. Орали коровами і волами. Всі старалися, щоб земля була оброблена. А як тішилися весні 1945 року, коли закінчилася війна, було тихо, привітно. Та не довго це тривало, бо вже у травні по селі пройшлись облавники і польські, і радянські. поляки приїхали виселяти наше село, воно вже було без людей. Загарбники пограбували всі хати і спалили все до тла. Залишилася лише гарна недокінчена мурована церква та одна хата. Взялися нові завойовники прочісувати ліси і ловити людей.

У нашому селі був польський фільварок, що слугував німцям за тюрму. І в цій тюрмі два тижні тримали наших людей, яким сказали, що коли не згодяться їхні родини, то їх всіх вивезуть в Сибір. Тоді люди з лісу повернулися на згарище.

Ішли ми до повіту пішки. Старші вели ко-

вокальний ансамбль «Пролісок» (кер. Наталія Баришева) Будинку культури, тріо, дуети та окремі виконавці. Серед них – юна Софійка Козловська, правнучка лемків.

КРИНИЦЯ – ГОРЛИЦІ

1-3 грудня. Делегація членів Президії СФУЛО і Колегії ВУТЛ у складі: проф. Іван Щерба – голова СФУЛО, Олександр Венгринович – голова ВУТЛ, Оксана Данилів, Ігор Дуда, Степан Майкович, Іван Рать, Володимир Ропецький, Андрій Тавпаш взяли участь у науковій конференції «50 років повертаня на Лемківщину з выгнаня» в м. Криниця і VI з'їзді Об'єднання лемків Польщі в м. Горлиці. З повідомленнями виступали І. Щерба та О. Венгринович. Головою ОЛП знову обрано Штефана Гладика.

Делегація також відвідала села Святкова Велика і Тилич на Лемківщині.

ВИТИНАНКИ МАРІЇ БУРДЯК

13 грудня. В Тернопільському обласному художньому музеї урочисто відкрито виставку витинанок та ескізів хрестикових узорів вишивок Марії Бурдяк зі с. Біла Чортківського району – уродженки с. Устя Руське, повіт Горлиці на Лемківщині. М. Н. Бурдяк закінчила філологічний факультет Чернівецького університету, протягом 35 років працювала на освітянській ниві, 12 років була депутатом місцевих рад. Нині – активна членкиня товариства «Лемківщина».

З нагоди вернісажу та 75-річчя від дня народження Ювілярку щиро вітали лемківська громада Тернополя, голова міської організації ВУТЛ Любомир Блащак, редактор газети «Дзвони Лемківщини» і директор музею Ігор Дуда.

ЗВІТНІ ЗБОРИ ЛЬВІВЩИНИ

16 грудня, м. Львів. В актовому залі Академії мистецтв відбулися звітні збори обласної організації «Лемківщини». Із звітною доповіддю про діяльність товариства виступив голова Володимир Ропецький, з фінансовим звітом – Іван Сенько. В обговоренні доповідей виступили проф. Орест Чабан (Львів), Петро Гандяк (ФДЛ у Львові), Надія Зятик (Городок), Степан Панейко (Стрий), а також гості – Степан Криницький, голова Івано-Франківської, та Ігор Дуда, заступник голови Тернопільської обласних організацій ВУТЛ. Народна артистка України проф. Марія Байко вручила грамоти і подарунки окремим переможцям Міжрегіонального фестивалю-конкурсу в Городку.

Інф. «ДЛ».

ПЕРЕМОЖЦІ ФЕСТИВАЛЮ-КОНКУРСУ

Вже вп'яте у м. Городок на Львівщині проводився Міжрегіональний фестиваль-конкурс під назвою «Пісні незабутого краю». Гостинний Городок протягом одного дня – 5 листопада, став пісенною столицею для виселених з території Польщі українців, які у своєму серці зберегли щиру любов до рідного краю, його фольклор і традиції.

Вперше цей фестиваль відбувся у листопаді 2002 р. За час, що минув, розширилася географія художніх колективів і збільшилася кількість учасників.

У номінації «Авторська пісня» 1-шу премію отримав чоловічий вокальний ансамбль «Лемки Києва» за композицію «Цвинтарі» (автор Микола Горбаль). Керівник ансамблю – Мирослав Цуприк.

Співачка Леся Мацьків з Тернополя отримала 2-гу премію та цінний подарунок – фотоапарат, за пісню «Мамо-лелеко» (слова Г. Іваницької). Її вихованка - учениця 2-го класу Тернопільської музичної школи №1 Марічка Чортик виборола 3-ю премію в номінації «Солісти-вокалісти» та подарунок. Також були відзначені талановиті співачки зі Львова – Анничка (Анна Чеберенчик) і Софія Федина.

Приємно, що у фестивалі брали участь не лише літні люди, але й молодь.

Ярослав КОВАЛЬЧИК.

1944 р. німці залишили село, то в ньому не залишилося ні одного господаря, щоб мав коні. Орали коровами і волами. Всі старалися, щоб земля була оброблена. А як тішилися весні 1945 року, коли закінчилася війна, було тихо, привітно. Та не довго це тривало, бо вже у травні по селі пройшлись облавники і польські, і радянські. Забрали майже половину молодих здорових чоловіків, які вже ніколи не повернулися до своїх хиж.

Не минуло багато часу, як це сталося, коли в село приїхали польські урядники, описували родини і сказали, щоб готувалися до виселення. На той час в інших районах краю польські бойовики наскакували на села і, не даючи ні годині на збір, виганяли селян із хат і вивозили. Через це наше село вирішило піти у ліси, і приєднатися до українських партизанів, щоб вести боротьбу. До поляків йти боялися.

У селі залишилися тільки матері з маленькими діточками і немічні старі люди. Так минув сорок п'ятий рік. Узимку все затихло, повернулися з лісу в домівки. Не зважились прийти додому лише молоді чоловіки.

Навесні навкруги стало тривожно. Ніхто не хотів вірити, що треба буде покидати свою землю, де з діда-прадіда жили і її обробляли. Тож люди вийшли в поле і почали його засівати. Тут ми й почули гірку новину, що Струбовисько згоріло, а половину його мешканців вбито. Село Затворницю також спалено, а його мешканців знищено. І таких, стертих з лиця землі, сіл було багато.

Тоді знову люди покидають село і перебираються у ліс під охорону партизанів. І коли

У нашому селі був польський фільварок, що слугував німцям за тюрму. І в цій тюрмі два тижні тримали наших людей, яким сказали, що коли не згодяться їхні родини, то їх всіх вивезуть в Сибір. Тоді люди з лісу повернулися на згарище.

Ішли ми до повіту пішки. Старші вели корови, батьки несли малих дітей і невеличкі клунки. У лісах залишилася дрібна худоба та отари овець. На залізничній станції – холод, плач, розпач. Під відкритим небом на вереті спали діти. Вночі поляки ще знімали стрілянину (так нібито стріляють повстанці). А далі посадили нас у товарняки з худобою і повезли на Україну. Цілий тиждень стріміли вагони.

Назавжди запам'яталось, як діти залишили в дорозі живу поранену матір. А було це так. Йшли ми до повіту, і на міні підірвалась односельчанка Настя Тальборова. Їй обірвало обидві ноги. Тоді поляки наказали її синам викопати яму і там її поховати. Це був наказ і діти мусіли його виконувати.

Привезли лемків у с. Звір Самбірського району. Ми, наприклад, зупинилися у Калуському районі Станиславської області, в спаленому хуторі Дубина. Жили в колибах, рубали дерево і будували хати. Так до 1951 р. майже всі родини перейшли жити у побудовані хати. Але не довго пожили люди в своїх нових оселях., бо був виданий наказ, переселяти людей з хуторів у села і міста. Так ми опинилися в Долині...

Записала КОБИЛИНЕЦЬ М. В. – студентка Тернопільського національного економічного університету.

Весілля Володимира Громосяка в м. Долина. 1947 р.

Анна ВОРОБЕЛЬ, м. Тернопіль.

ЦЬВІТ ПАПОРТИНИ

Новеля

Продовженя. Початок в №46-51, 54-56.

Дівчата побрали-ся за руки і засьпівали разом. Они так, сьпіваючы, вышли доло ріком. Там, коло зрізаних вербів посідали си і зачали поправляти віночки. Як юж досьпівали свої сьпіваночки, втовди стали си коло ріки і зачали пущати віночки в різних місьцях.

Ой, запливай, запливай,
мій віночку зелени.
А ты милий, миленький,
подай звістку до мене.

Як ся порозходили вшытки над раном домів, Анця повіла Марисі, жебы пришла до неї.

– Чуєш, Марись, я тя чекам. Придеш?

– Приду.

Марися пришла до Анці по обіді. На дворі стояла баба Марина. Она тримала в руках решето і опалава фізолю. Марися привиталася з нима і повіла, же хоче піти по траву, до лісу.

– Йой, дітино, бы-сте си лягли поспали, травы ся іщы нарве, – повіла баба Марина.

– Марись, Анці дома нее, – озвала-ся з хыжы тета. – Она юж пішла до лісу. Чогоси захотіла наламати ліщыни, Митрусьови мыти головку.

– Я піду тіж до лісу. Добрі, тето?

– Вы ся недорадили, што будете гнеска робити?

– Анця мі повіла, жебы-м пришла до неї домів.

– Она певні тя чекат. Знаш де єй найти?

– В лісі єй покличу, може ся озве.

Марися знала де іти, жебы найти Анцю. Іщы здалека уздріла єй коло папортини. Анця сідила і складала з ліщыни молоднички.

– Слава Ісусу Христу!

– Слава навіки! Она ани не піднесла голови, ани ся не обернула, лем так і лишыла-ся сідити.

– Як єс мя ту нашла? – зьвідала-ся Марисі.

– Як я нашла? То бы было дивно, як бы-м я тя не нашла.

– Виділа-с дакого з нашых дівчат?

– Виділа-м, – повіла Марися. – Пайзю, Юстинку, Євку, кажда ся тішыт, же іх віночок поплив по хвилі і ся не втопив.

– А ты не зауважыла, ци нашы віночкы поплили, ци стримали-ся деси в траві.

– Є! Я так за нима смотрила, як і ты. Пустила-м і пустила, най сой плине, де хоче. В таку гупоту гріх вірити. Што лем хочеш придумают, жеби ім веселіше было жыти. Хоц бы і нашу гупу папортину.

– Попахай, як ладні пахне ліщына. –

Лемку! Маш бесідувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, ґадати.
Втовди лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

Витинанка – чарівниця
дивну силу має.
Смуток з серця відганяє,
настрій піднімає ***(М. Бурдяк).***

Марії БУРДЯК!

Лемкине поважна і мудра, і добра,
Приймай з Ювілеєм вітання!
Здоров'я міцного, наснаги і сили, –
Від Лемків Тобі побажання.

Збирачко Ти наша, перлин Лемківщини,
Поетко й майстрине для слави,
Ти, наче мурашка, докупи збираєш
Надбання лемківські Державі,

Щоб дітям лишити і внукам віддати
Найкраще, що всі лемки мають:
Любов до Бескидів, потічки, Карпати,
Свій край нехай в серці тримають.

Ми зичим Тобі довгі роки прожити
В здоров'ї і в ласці від Бога.
Продовжуй людині постійно служити,
Бо то є сподвижна дорога.

За Тебе, Лемкине, наш тост піднімаєм,
За все Тобі дякуєм нині,
До дна випиваєм і щиро співаєм
Тобі «Многая літа» – Лемкині!

Чортківська районна організація ВУТЛ
29.11.2006 р.

З лемківского гумору

ПОСЬМІЙМЕ-СЯ КУСЦЬОК

Не цямкай!

Хлоп зо женом сідят за столом і ідят. Жена цямкат. Хлоп не стерпів і вдарив єй лыжком по челі.

– За што?

– Не цямкай!

Жена перестала цямкати, але хлоп зас бє єй по челі.

– За што?

– Як си спомну, то мня шляк трафлят...

Бесіда рыбярів

– Повічте, ци сут рыбы в тым місци?

– Іщы не знам.

– А вы оддавна ту сідите?

– Та юж років зо три.

Який сьвіт?

Єден лемко хвалит-ся другому:

– Купив єм авто, хцу звидіти сьвіт.

– Добрі. Прото який: тот, ци тамтот?

Не того ся спытав

Лемко веде пса. Кум ся го пытат:

– Йой, де ты того цапа ведеш?

– Куме, то не цап, а пес.

– Стуль ґамбу, я ся не тя пытам.

Неправда

– Діду, правда, же вас пес вкусив?

– Правда.

– А де?

– А то юж неправда.

Варят

– Тобі ся подобают варятки?

– Ніт.

– То чом ся крутиш коло мойой жены?

Справа зо женом

– Як ся скінчыла твоя справа зо женом?

– Та пришла до мня на колінах.

– Аж так! І што повіла?

– Выход, бортаку, з-під стола.

АМРОЗОВЕ КАЗАНЯ

найпаче.

А сут бабы, як чорты рогаты – такых треба спацифікувати.

Вшыткы кокоткы-штаєркы, што хлопів в Гамериці мают.

А сами в Старім краю гуляют, за другыма уганяют.

Страх, публико, што ся діє – в каждим селі сут злодіє.

Што лем можут, вшытко крадут. Накрадены річы пют.

А ся напют, то ся бют. Бют-ся медже собом сами

Руснакы з руснаками. Не мают силы де

– Є! Я так за нима смотрила, як і ты. Пустила-м і пустила, най сой плине, де хоче. В таку гупоту гріх вірити. Што лем хочеш придумают, жеби ім веселіше было жыти. Хоц бы і нашу гупу папортину.

– Попахай, як ладні пахне ліщына, – протягла Анця молодничкы Марисі.

– Аж дыхати стає легше, такі запах, же го по цілім тілі одчувам. А якы ялиці зараз пахнячы, чудо. А ты, што ту робила?

– Як што? Ліщыну ламала-м.

– Є-є-є. Наламала-с аж цілу пригорщу.

– Мама зрадіє, же-м нашла таку ладну ліску. Она приклала єй до лиця. Шыроке лисьтя ліщыни притулило-ся своім оксамитовым теплом. Як юж ладні тото лисьтя пахне, недурно нашы мамы купают в нім діти. А Митрусьове тілечко стає таке шовковисте і мнягіцьке, як бібулочка.

Марися сіла си коло Анці і ся єй звідала:

– Повіч мі, чого-с вчера втікала з лісу?

– Я ся тя тіж зьвідую, Марись, чого-с вчера втікала з лісу?

– Ніт. Я перша ся зьвідала.

– А я тя хтіла іщы вчера зьвідати. То повіч мі перша ты.

– Ты іщы будеш ся зо мном предрікала? Я ся зьвідую, то одповідай!

Она нараз перевернула Анцю і сіла ій на груди.

– Одповідай, юж одповідай!

Анця зачала-ся вырывати.

– Гупа, ци што ся ти водит? Пуст мня, бо ліщыну дітині поламлю.

– Невелика біда, ліски дост в лісі.

– Такой неє, бо тота барз ладні пахне. Видиш, якы крухы листочкы.

– Ты не закручуй мі голови листочками, лем одповідай на моє питаня.

– Чом, чом, – засьміяла-ся Анця, – бо-м гупа, як цап, зато-м і втікала.

– Коли чловек гупий як цап, то він іде і пасе-ся на траві, а ты втікала.

– Одкаль ты тото взяла, же я втікала? Я сой ішла, бо-м бояла-ся, же можут зауважыти, же нас неє коло ріки. Ты виділа-с, же я втікала? Мі ся здає, же як ты вылітала з лісу, то я стояла коло дерева.

Далі буде.

Во імя Отця, Сына і Сьвятого Духа!

Братя і сестры! Моі парафіяне!

Греко-уніяты і православны християне!

В Сьвятим Письмі стоіт: най ся жена мужа боіт!

Істи варит, діти родит, а веце єй нич не обходит.

А де яка політика – свого носа най не втыкат.

Так ма быти – не іначе, яко речу вам

А сут бабы, як чорты рогаты – такых треба спацифікувати.

Вшыткы кокоткы-штаєркы, што хлопів в Гамериці мают,

А сами в Старім краю гуляют, за другыма уганяют,

Та й іщы глядают сой пары, хоц декотры добрі стары.

А хлопи роблят, як сомары, дусят ся в майнах, фильварках

І присылают дуляры.

А вам, дівчата, тіж повім, же мате планно в голові,

Бо вам бракує криковці...

Мешты вам треба – сьніговці.

Лем сте скоры до коханя, до строів, до таньцуваня.

Іштем азаня!

Лякеркы, клямеркы, пудеркы, підпинкы, болєркы,

Плєды, береты, шаликы, кораликы, вышыванкы.

І до того шкарбанкы – бр-р-р.

Йой, дівчата, Земля сьвята не буде вас носити,

Як так будете жыти.

А вы, парибкы-фраіры, вы тіж не мате міры

Ани в жытю, ани в питю.

Пінязі тратите, не шпаруєте, што заробите – вшытко пропєте.

Зле з того буде, теремтете.

Гетры, светры, скоряны рукавичкы, бамбуковы паличкы.

Пудры, помады – обердзяды.

Гей, хлопці! Я вас добрі знам: замолоду быв єм такій сам.

За дівчатами, фик-мик, попід вікна, ту і там.

Помалу, паничку сьвєнти, забракне вам темпераменту.

На старіст будете кости гріти, заміст дівчатами ся бавити.

Каждий ма в ґамбі зубы злоты, а на ногах скірні-шкоты.

На голові – помада, а в голові – мармуляда.

сут злодіє.

Што лем можут, вшытко крадут. Накрадены річы пют.

А ся напют, то ся бют. Бют-ся медже собом сами

Руснакы з руснаками. Не мают силы де подіти.

За глупство ся бют, як малы діти.

Але юж недалекий час – біда буде бити вас і то як фрас.

Памятайте за Страшний суд – там чорты на вас ждут.

А як вам будут ангелы трубіти,

То вшыткы будете тремтіти.

І в пекло полетите, як камін – на вічны вікы.

Амін.

СЛОВО ПРО АМРОЗА-АМВРОСІЯ

Быв сыном сьвященика. Вчыв-ся в Духовній Семінарії, але нібы-то не закінчыв єй. Ходив по селах босий, в простій одежі.

Єдного разу родиче купили му скірні. Він іх взув, але кєд вишов за село, повісив на дерево, а дале пішов зас на босо.

Барз любив бывати на вечырках, весілях, де ся зберало купа люди. Як приходив до села, то спочатку ішов до солтыса і просив поставити му печаткы на папері. Юж потім ішов до люди зо своіма оповідками.

Чув єм навет выраз, же Амроз – лемківский Сковорода. Люде рахували го диваком і не сповна розуму. Часто, як дітина або дорослий повідав штоси мало зрозуміле, то на него вказували: «Ід, не бляндай, Амрозе!» Конкретних фактів зо жытя Амроза нам не відомо. Але мыслю си, же він заслугує на увагу і повагу.

Його Казаня початково надрукував тримісячник Перемиско-Новосанчівской епархії «Антифон» (Криниця-Сянік-Горлиці. Січ. - берез. 2001, №1 (17). – С. 31-32).

Андрий БІГУНЯК,
м. Бучач.

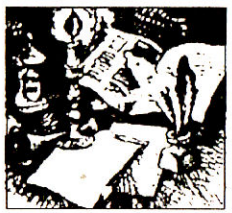

"Дзвони Лемківщини" -

часопис Всеукраїнського Товариства "Лемківщина"

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93.

Реєстраційне свідоцтво ТР 145

Замовлення № 409. Тираж 1000

Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

ТзОВ "Терно-Граф", м.Тернопіль, вул. Текстильна, 18. Тел. 52-28-79, 52-28-77

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

Парасковія ТРАЧ - відповідальний секретар, *Олександр ВЕНГРИНОВИЧ* (Тернопіль), *Микола ГОРБАЛЬ* (Київ), *Степан КРИНИЦЬКИЙ* (Івано-Франківськ), *Володимир РОПЕЦЬКИЙ, Ярослав ШВЯГЛА* (Львів).

Комп'ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ.*

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.
Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

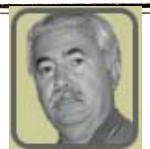

www.lemko.org
2010.07.23
20:45:51 +03'00'